

onartu al zuten poliziak zirela?
Aurreneko unetik adierazi zuten zer ziren. Gero saiatu ziren bertsio sinetskaitz batekin: nik, motorrean nindoala, iraindu egin nituela eta horregatik jipoitu nindutela. Baina gogoan dut nola bahiketa saioaren hurrengo egunetan Baionako epaitegira joan behar izan nuen, eta gela batean nengoela baten batek «hori Alvarez da» esan zidan, pertsona bat seinalatzen zidan bitartean.

■ **Une hartan erlazioanatu al zenuen Martin Barriosen bahiketa zure bahiketa saioarekin?**

Atzetik eman zidaten kolpea ez zen normala izan. Beraz, moduagatik beragatik ere ohartu nintzen zer edo zer arraroa zegoela. Bide hartan autoak abiada handian joaten dira eta, ohiko istripua izanez gero, kolpeak handiago behar zuen izan. Beldur ginen, Martin Barrios bahituta zegoela, guri ez ote ziguten erasoko; beraz, berehala konturatu nintzen nire bila zetozela.

■ **Zure bahiketaren helburua zu Martin Barriosekin trukatea al zen, Erakundeak Martin Barrios aska zezan?**

Nik dakidanez, oso zaila izango zen Martin Barriosen bahiketaren prozesua aldatzea. Eta kontziente naiz, are gehiago gaur egun, nolako heriotza izango nuen. Ziur nintzen bahituz gero nola bukatuko nuen, *garbitu* egingo nindutela. Egun batzuetan edukiko ninduten, torturatu eta tiro eman. Joxi eta Joxeani egin zieten jakinda, garbi daukat nik ere horrelako heriotza izango nuela.

■ **Argitaratu da Lasa eta Zabala bahitu zituztela Martin Barriosi buruzko informazioa lortzeko eta hauek ezer ez zekiten zuregana jo zutela...**

Ez dut garbi ikusten. Ikusten dudana da hura guztia hasiera bat izan zela, eta une hartan iruditu zitzaidan bi *mili eta polimi* bat desagertuz gero jendeak pentsa zezakeela bi aldean arteko gerra zikina zela. Hori pentsatu nuen lehen unean. Gero ikusi da edozein harrapatza jo zutela.

■ **Ospitaletik ateratakoan nora jo zenuen?**

Betiko etxera, neukan bakarrena.

■ **Eta polizia espainiarrak?**

Kartzelan eduki zituzten bi hilabete baino gutxiago. Svahn epaileak kalean jarri zituen epaiketara aurkeztuko zirela hitzemandu. Epaiketara egin zen, baina polizia espainiarrak ez ziren agertu. Ni neronek ere ez nintzen izan, ordurako Kuban bainongoen kanporatuta. Instrukzioko epaileari garai hartan emandako azalpenekin egin zuten *aktorerik* gabeko epaiketa hura. Ez ni ez lau polizia espainiarrak ez ginen izan epaiketara. Lau polizia espainiarrak atxilotu zituen jandarmak beti eutsi zion bere lehenengo hitzari, alegia, ez zuen inoiz hasieran egin zuen deklarazioa aldatu. Geroago azaldu ziren polizietako batzuek, ordea, bai.

■ **Nola jokatu zuen Frantziako Justiziak zure bahiketa saioaren kasuan?**

Nazioarteko eskandalu diplomatikoa izan zenez, presio handiak izan ziren alde guztietatik. Frantziako Justiziak amore eman zuen epaiketa hartan, Hendaia forenseak, fiskalak eta beste guztiek egin zuten be-

zaxaxe. Estatu afera izan zen.

■ **Barrionuevok behin eta berriro adierazi du zure bahiketa saioa «egintza humanitarioa» izan zela...**

Nik ez dut sekula sinetsi ez Barrionuevoren ezta Santamariaren ere. *In fraganti* harapatu zituzten, ezin izan zuten ukatu polizia espainiarrak zirela eta defendatu behar izan zituzten. Gobernuaren erabateko baimenarekin egin zuten. Barrionuevok «egintza humanitarioa» izan zela onartu badu nik beste maila batera igoko nuke erantzukizuna.

■ **Zein mailatara?**

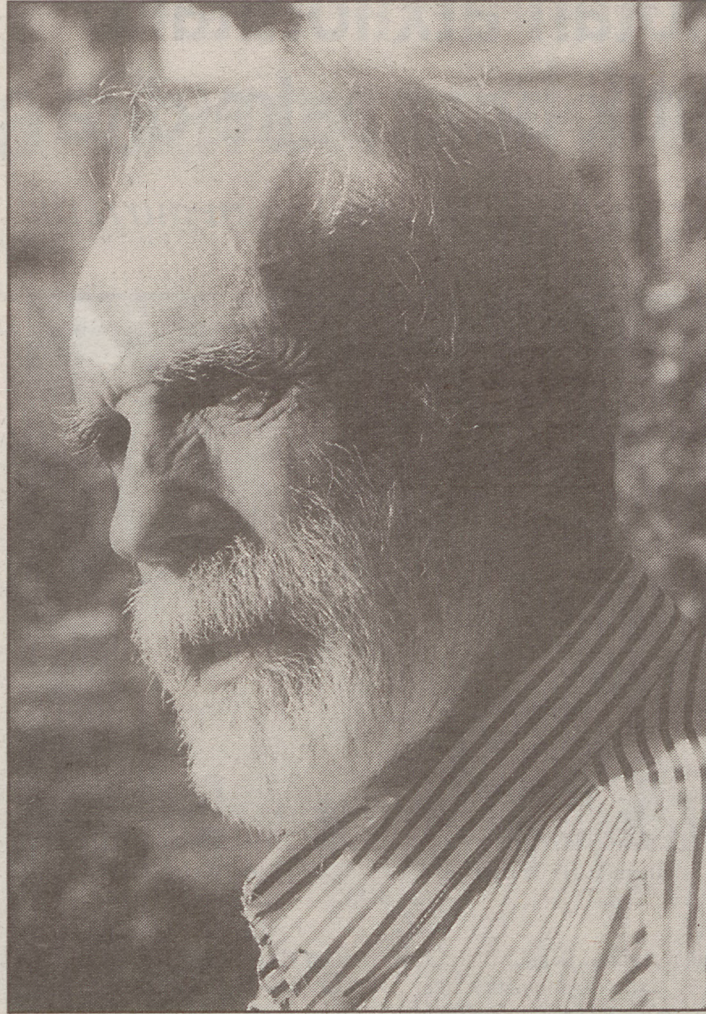
Felipe Gonzalez.

■ **Esaten ari zara Felipe Gonzalezek bazekiela aurretik...**

Horren arriskutsua zen ekintza baten berri eduki behar zuen aurretik Felipe Gonzalezek. Ez dut esango Felipe Gonzalezek seinalatu zuenik Jose Marik, Frantziskok edo Mikelek izan behar zutela biktimak, baina bidea adierazi zioten eta Felipe Gonzalezek erabateko oniritzia zekaten.

■ **GALen barruan sar al daiteke zure bahiketa saioa edo ekintza isolatua izan zen?**

Nik uste dut GALena dela. GAL taldearen siglak Mareyren bahiketarekin kaleratu ziren (1983ko abendua), baina aurretik sortua zegoen. Garbi dago Espainiako Gobernuaren politika izan zela. Aurretik ere izan zen makina bat talde —Batallon Vasco Español, AAA, ATE...—, baina eskuin mu-



Jose Mari Larretxea 1984tik zegoen Kuban deportaturik.

M. OTAMENDI

turraren eta bere inguruaren ekimena izan zen hura batik bat. GALen kasuan, estatu aparatuen ekintzak dira, eta hor ildo

politikoa markatuta dago. Beraz, dudarik gabe, Felipe Gonzalezek bazekien. Berak du GALen ekin-tzen erantzukizuna.

«Justizia betearazteko bahitu genuen Martin Barrios kapitaina»

ETAp VIII.ak Martin Barrios Espainiako Lur Armadako Farmazia kapitaina bahitu zuen Bilbon 1983ko urriaren 5ean. Publizitate karga handia zuen bahiketa gora-beheratsu hark eragin zuen, gerora jakin denez, Jose Maria Larretxea etakidearen bahiketa saioa Hendaian, hil beraren 18an, Lasa eta Zabala Baionan desagertu eta bi egunera. Urri madarikatua, deitu zaion bezala, 1983ko hura.

■ **Zergatik bahitu zuten polimilik Martin Barrios kapitaina?**

Erakundeak bahiketa hura egiteko arrazoia justizia bete zedin eskatzea izan zen. Bergako kuartela asaltatu zuten kideek 30 hilabete zeramatzen presoan egiten epaiketarik gabe, eta legea betez gero kalean behar zuten izan. Erakundeak bazekien hura zela Armadako kide bat bahitzen genuen lehen aldia.

■ **Dena dela, bahiketa hartan baldintzen sekuentzia izan zen. Lehendabizi, legea betetzaren ondorioz, kartzelan zeudenak kaleratzea. Gero TVEko albistegietan Erakundearen komunikatua irakurtzea...**

Horrelakoetan gertatu ohi denez, bakan batzuk gerturatu zitzaizkigun zer edo zer eskaintzen. EAJko *mezulari* batzuk etorri zi-

ren, komunikatua irakur zitekeela eta adieraziz. Beste batzuk etorri ziren esanez lehendabizi askatu egin behar genuela eta gero komunikatua irakurriko zutela. Keinu bat egin behar genuela, baina etsaiek ez zuten sekula *keinurik* egiten. Diputatu bat ere jarri zen harremanetan gurekin [itzali egin du magnetofoia izena argitaratu ezin dela adieraziz]. Aspertuta geunden *keinuak* egiten eta gogoratzen naiz TVEk ez zuela komunikatua osorik irakurri. Komunikatuan zeuden puntu guztiak aipatu zituzten, baina komunikatua irakurri ez zuten irakurri.

■ **Ahul al zegoen orduan ETAp VIII.a?**

ETAp garai hartan, horrenbeste zatiketarekin, ahul zegoen. Hori ezin da ukatu. Gu konbentzituta geuden ekintza harekin bukaeraino iritsi behar genuela. Militante gehienak ados zeuden jarerra harekin. Segurtasun osoa geneukan. TVEk komunikatuaren puntuak *aipamena* egin zuenean berehala etorri zitzaizkigun EAJko *mezulariak*, «dortu da nahi zenutena» esanez. Guk ezetz, ez zela lortu nahi genuena. Martin Barrios hilik azaldu zenean EAJko *mezulariek* izan zuten

ekintza hura asimilatu, ez zekitelako zenbateraino zegoen prest Erakundeak.

■ **Baina ematen du, denborarekin, askotan aipatzen den azken isats kolpea izan zela bahiketa eta hilketak hura...**

Hala ematen du. Guk, orduan, bagenekien ahul ginela, baina gure barne eztabaidetan ilusio handia zegoen Erakundeak aurrera eramateko, indartu egingo zela. Beti esaten genuen ez zegoela lekurik bi erakunde izateko

—ETAm eta ETAp—, gehiago zela batzen gintuena zatitzen gintuena baino. Gure ustez bat egin beharra zegoen, hasieran aski izango zen akordioak egitea bi erakundeen artean. Ekintza txikietan ez, baina handietan behintzat jakinaz erakunde batek besteari zer edo zer larria egingo zuela data jakin batzuetan. Askotan gertatu baita erakunde batek egindako ekintza txiki batek arriskuan jartzea bestearen ekintza handi bat.

■ **Urteen poderioz nola ikusten duzu Martin Barriosen? Burugabekeria izan al zen?**

Ezta inolaz ere. Erabat asमितzen ditut, bai bahiketa baita hiltzea ere. Guk une hartan ikusten

■ **Zu bahitzen saiatu ziren lau GEO haiek bazekiten norengana jo ala itsu makilakadak ematen aritu ziren?**

Prentsak beti izan du horrelakoetan pertsonalizatzeko joera. Ni une hartan oso goi mailan jarri ninduten podiumean, eta gauza jakina da zuzenean nire bila etorri zirela. Hala adierazi dute Amedok, Santamaria jeneralak eta, berrikitan, Barrionuevok. Ni orduan ETAp-ko militantea nintzen, eta seguraski lehen gure inguruan ibilitako jendearen informazioarekin joan ziren niregana.

■ **Esaten ari zara garai bateko Euskadiko Ezkerran ibilitako batzuek salatu zituztela...**

Nik ez nuke esango salatu, baina ordurako Mariok Felipe Gonzalezekin eta Rosonekin harreman onak izanak zituen... eta esan egingo zieten zeintzuk gertatu ginen...

■ **Hori salaketa gogorra da...**

Nire iritzia da eta hori pentsatzen dut. Bazeuden bide batzuk informazioa pasatzeko eta informazio horren ondorioz iritsi ziren nigana. Tristea da baina ETArekin Aretxabaletan atrakua egindako bat, Zalbide, harrapatu egin zutena, gaur Bellochen aholkulari da.

■ **Hori markatu al zaitu gertakizun hark?**

Zorionez ez. Ez zait gustatzen hartaz edozenekin hitz egitea, ez da fribolizatzeko kontua. Tarteka pentsatzen dut, baina sendotu egin nau nire ideietan.

genuen militarrek boterean zehar. Eta hamabi urte pasatu direnean ikusten dugu militarrek zenbateko indarra daukaten boterean, hortxe dago CESID... Duela 12 urte jeneral gehienak Francok izendatutakoak ziren. Nik, erakunde hartako militante gisa, ekintza haren erantzukizun historikoa hartzen dut. Ez diot horri uko egingo.

■ **Zuek baiezkota eman zenioten Estatutuari...**

Gu independista beti izan ginen, batere zalantzarik gabe. Euskal Herriaren arazoa konpontzeko eta herri moduan zuzpertzeko nahi badu independentsia da bidea. Baina guretzat une historiko hartan hura ez zen posible eta Estatutua, berriz, aurrerapausoa zen. Betez gero. Berehala konturatu ginen, ordea, hura betetzeko borondaterik ez zegoela.

Martxelo Otamendi

HABANA

OHARRA: Egilearen oharra: Larretxeari Ha-banan 1995eko azaroaren 19an egindako elkarriketa hau zabalagoa zen erreportai batean barruan argitaratzeko asmoarekin egin zen. Erreportai zabal horretan Larretxearen bahiketa saioa eragotzi zuen frantziar poliziaren lekukotasuna jasotzeko asmoa zegoen. Zoritxarrez, guk delako polizia aurkitu baino lehenago hil da Larretxea.